

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozhodl samosoudcem Alešem Korejtkem ve věci

žalobce: J. H.,
zastoupený Janem Urbanem, advokátem,
sídlem Purkyňova 101, 563 01 Lanškroun,

proti
žalované: Česká správa sociálního zabezpečení,
sídlem Křížová 1292/25, 225 08 Praha,

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 14. 9. 2022, č. j. X,

takto:

- I. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 14. 9. 2022, č. j. X, **se ruší** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná je povinna do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku nahradit žalobci k rukám jeho zástupce Jana Urbana, advokáta, náklady řízení ve výši 3.146 Kč.

Odůvodnění:

1. Dne 11. 1. 2018 podal žalobce u Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Orlicí žádost o vdovecký důchod. Rozhodnutím ze dne 29. 1. 2018, č. j. X, žalovaná podle § 49 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v rozhodném znění (dále též „ZDP“), žalobci od 8. 12. 2017 přiznala vdovecký důchod ve výši 7.833 Kč měsíčně. Nárok

Za správnost vyhotovení:

na vdovecký důchod po uplynutí 1 roku od smrti manželky měl žalobce z důvodu péče o nezaopatřenou dceru M. K., nar. X [§ 50 odst. 2 písm. a), odst. 7 ZDP]. Jelikož dcera žalobce dne 20. 7. 2019 uzavřela manželství, odňala žalovaná (rozhodnutí ze dne 2. 12. 2021, č. j. X) žalobci od 10. 7. 2021 vdovecký důchod, neboť uzavřením manželství dcera žalobce „*přestala být nezaopatřeným dítětem*“, a proto dle žalované není splněna podmínka stanovená § 50 odst. 2 písm. a) ZDP, dle kterého po uplynutí 1 roku od smrti manželky má vdovec nárok na vdovský důchod, jen jestliže pečuje o nezaopatřené dítě.

2. Proti rozhodnutí žalované ze dne 2. 12. 2021, č. j. X, podal žalobce námitky, v nichž zdůraznil, že jeho dcera je nadále nezaopatřeným dítětem ve smyslu § 20 odst. 4 písm. a) ZDP, jelikož ještě nedosáhla 26. roku věku a soustavně se připravuje na budoucí povolání studiem na Vyšší odborné škole pedagogické a Střední pedagogické škole v Litomyšli. Žalovaná námitky žalobce proti rozhodnutí ze dne 2. 12. 2021, č. j. X, rozhodnutím ze dne 23. 3. 2022, č. j. X, zamítla, aniž by jakkoliv korigovala závěry obsažené v odůvodnění rozhodnutí ze dne 2. 12. 2021, č. j. X. Žalovaná v odůvodnění rozhodnutí ze dne 23. 3. 2022 zopakovala, že dcera žalobce dne 20. 7. 2019 „*přestala být nezaopatřeným dítětem z důvodu uzavření manželství*“, nově zevrubně rozebrala vyživovací povinnost mezi manžely a následně konstatovala, že pokud dcera žalobce „*uzavřela manželství, přestala splňovat podmínku uvedenou v ustanovení § 50 odst. 2 písm. a) ZDP pro trvání nároku na vdovecký důchod*“, a proto námitky žalobce nejsou důvodné.
3. Rozhodnutí žalované ze dne 23. 3. 2022, č. j. X, napadl žalobce žalobou, v níž namítal, že ZDP jasně v § 20 odst. 4 písm. a) stanoví, že za nezaopatřené dítě se pro účely tohoto zákona považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání. Dcera žalobce, o kterou žalobce, jak zdůraznil, pečuje, dosud nedosáhla 26. roku věku a soustavně se připravuje na budoucí povolání, a proto je nepochybně nezaopatřeným dítětem ve smyslu § 20 odst. 4 písm. a) ZDP bez ohledu na to, že dne 20. 7. 2019 uzavřela manželství. Ustanovení občanského zákoníku upravující vyživovací povinnost mezi manžely nemají na tento závěr žádný vliv. Vzhledem k tomu, že dle § 50 odst. 2 písm. a) ZDP ve spojení s § 50 odst. 7 ZDP má vdovec nárok na tzv. prodloužený vdovecký důchod, pokud pečuje o nezaopatřené dítě, byl mu vdovecký důchod odebrán v rozporu se zákonem, a proto by měl soud žalobou napadené rozhodnutí zrušit a věc žalované vrátit k dalšímu řízení.
4. Soud rozhodnutí žalované ze dne 23. 3. 2022, č. j. X, rozsudkem ze dne 12. 8. 2022, č. j. 50 Ad 3/2022 – 35, zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení, neboť důvod, o nějž žalovaná opřela výrok žalobou napadeného rozhodnutí (dle žalované dcera žalobce dne 20. 7. 2019 „*přestala být nezaopatřeným dítětem z důvodu uzavření manželství*“), nemohl obstát, jelikož fakt, že M. K. uzavřela dne 20. 7. 2019 manželství, je z pohledu § 20 odst. 4 písm. a) ZDP irelevantní.
5. Žalovaná následně námitky žalobce proti rozhodnutí ze dne 2. 12. 2021, č. j. X, rozhodnutím ze dne 14. 9. 2022, č. j. X, opět zamítla. Tentokrát již žalovaná nečinila sporným, že dcera žalobce M. K. je pro účely ZDP nezaopatřeným dítětem, zdůraznila však, že „*nárok na vdovecký důchod není podmíněn pouze nezaopatřeností dítěte, ale i faktickou péčí o něj*“. Dle žalované však „*uzavřením manželství dítětem M. K. dne 20. 7. 2019 otec (žalobce – pozn. soudu) jako účastník řízení nepochybně přestal o dítě pečovat*“, a to vzhledem k zákonem stanovené vyživovací povinnosti mezi manžely, která předchází

vyživovací povinnosti dítěte i rodičů. A jelikož žalobce dle žalované „přestal o dceru fakticky pečovat, protože ze zákona tato péče přešla na jejího manžela, nezbylo ČSSZ než odejmout účastníkovi řízení (žalobci – pozn. soudu) vdovecký důchod pro nesplnění zákonných podmínek“.

6. Proti rozhodnutí žalované podal žalobce žalobu, v níž přisvědčil žalované, že rozhodující je to, zda žalobce jakožto vdovec o nezaopatřené dítě M. K. fakticky pečuje, či nikoliv, nicméně žalovaná skutečný stav věci nezjišťovala a s odkazem na zákonem stanovenou vyživovací povinnost mezi manžely bez dalšího uzavřela, že žalobce uzavřením manželství dítětem přestal o dítě pečovat. Žalobce přitom tvrdí, že o nezaopatřené dítě v rozhodné době fakticky pečoval, „a to i přes formálně uzavřené manželství dítěte“. Skutkový stav tak nebyl dle žalobce zjištěn v zákonem požadovaném rozsahu, a proto žalobce navrhl, aby soud žalobou napadené rozhodnutí zrušil a věc žalované vrátil k dalšímu řízení.
7. Žalovaná ve vyjádření k žalobě setrvala na závěrech obsažených v odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí, které je dle jejího názoru věcně správné a zákonné, a navrhla, aby soud žalobu zamítl. Nad rámec toho, co uvedla v odůvodnění svého rozhodnutí, žalovaná ve vyjádření k žalobě doplnila, že žalobce na podporu svého tvrzení, že o dceru fakticky pečuje, „nepředložil žádný důkaz“ a „tomuto tvrzení neodpovídá ani skutečnost, že dcera M. K. má jako trvalé bydliště uvedenu společnou adresu s manželem M. K. (X)“.
8. Soud přezkoumal v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, dále též „s. ř. s.“) žalobou napadené rozhodnutí [přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§75 odst. 1 s. ř. s.)], a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
9. Podle § 49 odst. 1 ZDP ve spojení s § 49 odst. 2 ZDP má vdovec nárok na vdovecký důchod po manželce, která
 - a) byla poživatelkou starobního nebo invalidního důchodu, nebo
 - b) splnila ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod stanovené v § 29 nebo § 31 odst. 1 anebo zemřela následkem pracovního úrazu.
10. Podle § 50 odst. 1 ZDP náleží vdovecký důchod po dobu jednoho roku od smrti manželky. Podle § 50 odst. 2 a 7 ZDP po uplynutí doby uvedené v odstavci 1 má vdovec nárok na vdovecký důchod, jestliže
 - a) pečuje o nezaopatřené dítě,
 - b) pečuje o dítě, které je závislé na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost),
 - c) pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ním žije v domácnosti a je závislý na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost),
 - d) je invalidní ve třetím stupni, nebo
 - e) dosáhl alespoň věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší.

11. Podle § 20 odst. 4 písm. a) ZDP se za nezaopatřené dítě pro účely tohoto zákona považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání (§ 21 až 23). Podle § 21 odst. 1 písm. a) ZDP se za soustavnou přípravu dítěte na budoucí povolání pro účely tohoto zákona považuje mimo jiné studium na středních a vysokých školách v České republice.
12. Z výše uvedeného je zřejmé, že nárok na tzv. prodloužený vdovecký důchod podle § 50 odst. 2 písm. a) ZDP (ve spojení s § 50 odst. 7 ZDP) není podmíněn pouze nezaopatřeností dítěte ve smyslu § 20 odst. 4 písm. a) ZDP, ale i péčí vdovce o něj.
13. Mezi účastníky není sporné, že dcera žalobce M. K., nar. X, dosud nedosáhla 26. roku věku a soustavně se připravuje na budoucí povolání studiem na Vyšší odborné škole pedagogické a Střední pedagogické škole v Litomyšli. Není tedy pochyb o tom, že dcera žalobce je pro účely ZDP nezaopatřeným dítětem. Fakt, že M. K. uzavřela dne 20. 7. 2019 manželství, je z pohledu § 20 odst. 4 písm. a) ZDP irelevantní.
14. Pokud jde o druhou zákonem stanovenou podmínku, tj. o samotnou péči, Nejvyšší správní soud již v minulosti (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 6. 2013, č. j. 6 Ads 163/2012 – 24, bod 23) konstatoval, že pro posouzení otázky, zda vdovec o nezaopatřené dítě skutečně pečuje, je rozhodující skutečný (faktický) stav (situace), nikoliv stav formálně právní (ten je relevantní pro výklad pojmu „dítě“, nikoliv pro výklad pojmu „péče“). Přesto žalovaná chybně vyšla pouze ze stavu formálně právního, a aniž by se zabývala tím, kdo fakticky o nezaopatřené dítě (M. K.) pečuje, dospěla pouze s odkazem na zákonem stanovenou vyživovací povinnost mezi manžely (§ 697 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů) k závěru, že *„uzavřením manželství dítětem M. K. dne 20. 7. 2019 otec (žalobce – pozn. soudu) jako účastník řízení nepochybně přestal o dítě pečovat“*. Již vůbec pak nemůže obstát teze žalované, že žalobce *„přestal o dceru fakticky pečovat, protože ze zákona tato péče přešla na jejího manžela“*. Odhlédne-li soud od toho, že péči a vyživovací povinnost nelze ztotožňovat, nemůže soud přehlédnout, že závěr žalované týkající se *„faktické péče“* není vůbec ničím podložen, resp. žalovaná za účelem objasnění toho, kdo o M. K. skutečně (fakticky) pečuje, neprovedla žádné dokazování (nevyslechla např. dceru žalobce ani jejího manžela). Je to přitom žalovaná, kdo v řízení o odnětí důchodu nese odpovědnost za řádné zjištění skutkového stavu věci, neboť i na řízení o námitkách se vztahuje zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též „správní řád“; viz § 88 odst. 8 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v rozhodném znění), tedy i § 3 správního řádu zakotvující zásadu materiální pravdy (nevyplývá-li ze zákona něco jiného, postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v § 2), která je dále rozvedena ve vztahu k zajišťování podkladů pro rozhodnutí § 50 odst. 2 správního řádu (podklady pro vydání rozhodnutí opatřuje správní orgán). Není přitom podstatné, že žalobce na podporu svých tvrzení ohledně faktické péče o dceru dosud nepředložil ve správním řízení žádné důkazy, neboť byt jsou obecně účastníci povinni označit důkazy na podporu svých tvrzení, správní orgán není návrhy účastníků vázán a vždy provede důkazy, které jsou potřebné ke zjištění stavu věci (§ 52 správního řádu). Ze samotného údaje o trvalém pobytu M. K. přitom nelze bez dalšího vycházet, neboť údaj o trvalém pobytu je pouze údajem evidenčním, nadto zákon nestanoví jako nutnou podmínku, aby vdovec žil s nezaopatřeným dítětem v téže

domácnosti [viz opět rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 6. 2013, č. j. 6 Ads 163/2012 – 24, bod 24].

15. Soud tedy uzavírá, že základní žalobní námitka byla důvodná, a proto žalobou napadené rozhodnutí podle § 78 odst. 1 s. ř. s. zrušil (výrok I). Rozhodl přitom bez jednání, když zákonem stanovené podmínky pro takový postup byly splněny (§ 51 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení žalovaná zjistí stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jejího rozhodnutí s požadavky uvedenými v § 2 správního řádu, a o věci znovu rozhodne. Právním názorem, který vyslovil soud v tomto zrušujícím rozsudku, je v dalším řízení žalovaná vázána (§ 78 odst. 5 správního řádu).
16. O náhradě nákladů řízení rozhodl (výrok II) soud podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. a procesně neúspěšné žalované uložil povinnost nahradit procesně úspěšnému žalobci náklady řízení tvořené
 - a) odměnou advokáta za 2 úkony právní služby [převzetí a příprava zastoupení, písemné podání ve věci samé] dle § 7 bodu 3. ve spojení s § 9 odst. 2 vyhl. č. 177/1996 Sb. ve výši 2.000 Kč (2 x 1.000 Kč),
 - b) paušální náhradou hotových výdajů advokáta (dle § 13 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb.) spojených s 2 úkony právní služby (2 x 300 Kč).
17. Odměnu a paušální náhradu hotových výdajů advokáta je nutno navýšit o daň z přidané hodnoty (21 %), neboť advokát žalobce je plátcem této daně (§ 57 odst. 2 s. ř. s.). Celkem 3.146 Kč.
18. Platební místo („k rukám zástupce žalobce“) bylo určeno v souladu s § 149 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s., přiměřená lhůta ke splnění povinnosti uložené výrokem II pak v souladu s § 160 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s.

Poučení:

Rozsudek, který byl doručen účastníkům, je v právní moci.

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost (mimořádný opravný prostředek) ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje,

vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Pardubicích dne 1. února 2023

Aleš Korejtko, v. r.
samosoudce